

Голас Радзімы

№ 2 (1366)

СТУДЗЕНЬ 1975 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 20-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

МІНСК
ул. Краснаармейская 9
Гос 6-Кв им. Ленина

У нашага народа ёсць падставы для аптымізму: КПСС і Саветскі ўрад няўхільна трымаюць курс на паляпшэнне дабрабыту ўсіх слаёў грамадства («Палітыка, адобраная народам») . . . стар. 2.

Чарговы пленум Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом разгледзеў работу Таварыства за мінулыя два гады, намеціў меры па далейшаму паляпшэнню работы сярод землякоў. Матэрыялы пленума «Маці-Радзіма помніць сваіх сыноў» змешчаны на . . . стар. 4—5.

Заслужаны дзеяч культуры БССР Дзмітрый ЖУРАУЛЁУ пачынае цыкл гутарак «З гісторыі беларускай музыкі». Першая з іх прысвечана оперы М. ЧУРКІНА «Вызваленне працы» . . . стар. 6—7.

Будучыя аграномы, студэнты Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, вучацца вырошчваць не толькі жыта і бульбу. У аранжарэях акадэміі круглы год цвітуць кветкі.
Фота У. КАЗЛОВА.

КРУГАГЛЯД СТУДЭНТА

Ідзе зімовая сесія—праверка ведаў, атрыманых студэнтамі за першую палавіну навучальнага года. Чытальныя залы ўсіх бібліятэк запоўнены пераважна моладдзю, у калідорах студэнцкіх інтэрнатаў стойка трымаецца пах свежазваранай чорнай кавы, а насценныя газеты вышэйшых навучальных устаноў поўныя жартаў пра дыялогі экзаменатара і студэнта. Здавалася б, акрамя формул, імёнаў і дат сёння гэтых юнакоў і дзяўчат не хвалюе нішто. Але прыслухайцеся да размоў у інстытуцкіх калідорах. Група юнакоў на хаду абмяркоўвае артыкул, надрукаваны ў апошнім нумары часопіса. Дзяўчаты ў гардэробе нецярпліва паглядаюць на гадзіннік—як бы не спазніцца ў кіно. А ледзь выдасца марозны снежны дзень, усе спяшаюцца на лыжню.

Здаючы ўступныя экзамены ў абраны інстытут, юнакі і дзяўчаты бяруць на сябе маральнае абавязальства перад грамадствам—стаць высокакваліфікаванымі спецыялістамі, актыўнымі будаўнікамі новага грамадства, усебакова развітымі людзьмі. Таму гады вучобы запоўнены напружанай пастаяннай працай над сабой.

Патрабаванні навукова-тэхнічнай рэвалюцыі ўносяць свае карэктывы ў навучальныя праграмы. Спрэчкі наконт таго, што ёсць студэнт—пасудзіна, якую трэба напоўніць, ці факел, які трэба запаліць,—вырашыліся сёння з катэгарычнай адназначнасцю. Аб'ём ведаў па розных галінах расце так хутка, што патрабуе іх поўнага абнаўлення праз кожны дзесьць-пятнаццаць гадоў. Таму немэтазгод-

на даваць студэнту як мага больш канкрэтных звестак. Больш перспектыўна навучыць творча мысліць, даследаваць, шукаць. Менавіта на гэта робяць стаўку саветскія вышэйшыя навучальныя ўстановы.

Першачарговая ўвага ўдзяляецца грунтоўнай тэарэтычнай падрыхтоўцы. Яна становіцца той асновай, на якой фарміруецца будучы спецыяліст—арганізатар вытворчасці, дзеяч навукі ці культуры. Шырокае знаёмства з грамадскімі дысцыплінамі, вывучэнне работ класікаў марксізму-ленінізму дапамагаюць зразумець сацыяльныя працэсы сучаснасці, вызначаюць светапогляд, выходзяць перакананасць.

Своеасаблівым экзаменам на вер

ЗАВОД-МУЗЕЙ

Беларускі аўтазавод у Жодзіна вядомы не толькі вытворчасцю самазвалаў-волатаў. Гэта і завод-музей, гісторыка-экскурсійны аб'ект рэспублікі. Кожны дзень БелАЗ гасцінна прымае турыстаў і экскурсантаў — усіх, хто жадае пазнаёміцца з вытворчасцю жодзінскіх гігантаў.

Штогод праслаўленае прадпрыемства наведваюць больш як чатыры тысячы турыстаў. Тут павялілі прадстаўнікі ўсіх саюзных рэспублік, шэрагу сацыялістычных краін, гасці з ЗША, Англіі, Францыі, Японіі і іншых дзяржаў. Паток экскурсантаў значна вырас цяпер, калі калектыў пачаў ствараць машыны грузападымальнасцю 75 і 120 тон.

У ЛЕЙПЦЫГ НА КІРМАШ

Мінскі завод аўтаматых ліній адправіў у Лейпцыг на кірмаш такарны паўаўтамат з лічбавым праграмным кіраваннем. Канструктарам спецыяльнага канструктарскага бюро аўтаматых ліній выдадзена на станок аўтарскае пасведчанне аб вынаходстве. У 1972 годзе паўаўтамат адзначан залатым медалём ВДНГ СССР. Ён прызначаны

для чарнавой і чыстай апрацоўкі дэталей складанай формы. Шырокае выкарыстанне паўаўтамат знойдзе ва ўмовах дробнасерыйнай і серыйнай вытворчасці.

ГОД ВЯЛІКАГА НАВАСЕЛЛІЯ

У 1974 годзе для жыллёвага будаўніцтва ў Ваўкавыскім раёне было выдзелена 8 900 кубаметраў дзелаў драўніны, 26 тысяч лістоў шыферу, у неабмежаванай колькасці адпускаліся будаўнічыя цэгла, сценавыя блокі, вапна.

Усяго ў мінулым годзе справілі наваселле амаль 300 сем'яў рабочых і калгаснікаў, 105 жылых дамоў пабудавана за кошт сродкаў прыватных забудовшчыкаў, 189 кватэр — за кошт дзяржаўных капіталаўкладанняў і грамадскіх фондаў калгасаў.

Шырокае жыллёвае будаўніцтва вялося таксама ў горадзе. У чацвёртым годзе пяцігодкі новыя кватэры атрымалі 420 сем'яў рабочых і служачых прадпрыемстваў, арганізацый і ўстаноў Ваўкавыска.

МЭБЛЯ ДЛЯ ВЕСКІ

Дваццаць пяць прадпрыемстваў пастаўляюць сыравіну для Маладзечанскага вытворчага мэблевага аб'яднання.

За год тут выраблена каля ста тысяч шафаў, ты-

сячы спальных гарнітураў і шмат іншай мэблі. Палавіна вырабаў адпраўлена ў сельскія магазіны. Цяпер спецыялісты аб'яднання асвойваюць новыя мадэлі — трохстворкавую шафу і спальныя кушэткі. У бліжэйшы час камбінат значна павялічыць выпуск мэблі для кухні.

КУБІНСКІМ СЯБРАМ

У многіх краінах свету працуюць высокапрадукцыйныя швейныя машыны Аршанскага завода лёгкага машынабудавання.

Чарговую партыю швейнага абсталявання — больш як 50 машын, вырабленых у трапічным варыянце, легмашаўцы паставілі кубінскім сябрам.

З УДЗЕЛАМ МАСКВІЧОУ

Архітэктары «Саюзкурортпраекта» прыслалі ў Мінск тэхнічны праект дзвюх водагразелячэбніц. Адна будзе пабудавана ў Мінску і зможа адначасова забяспечыць лячэбнымі гразямі і ваннамі 60 чалавек.

Нарачанская лячэбніца ўвойдзе ў распрацаваны маскоўскімі і беларускімі праекціроўшчыкамі план забудовы ўзбярэжжа возера. У бліжэйшы час, акрамя водагразелячэбніцы, тут пачнецца будаўніцтва плавальнага басейна.

БУДНІ МІРНАГА АТАМА

Шырокая стужка дарогі за пасёлкам Сосны раптам абарвалася. Машына затармазіла ля праходной Інстытута ядзернай энергетыкі Акадэміі навук БССР.

Корпус атамнага рэактара высіцца на ўзлеску. Трапіць туды не так проста: рэактар знаходзіцца, як гаворыцца, за сямю дзвярыма і сямю замкамі.

У адной са шматлікіх шафаў засталася маё адзенне. Узамен — зняючы белізную касцюм. Апошнія дзверы, і з супрацоўнікам інстытута А. Мухлаевым мы ў святая святых рэактара — на яго верхняй пляцоўцы.

Там, унізе, пад сяміметровай тоўшчай вады — магутная крыніца энергіі, заключаная ў ядрах цяжкіх элементаў. Актыўная зона свеціцца рэзкім блакітна-сінім святлом і адкідае па баках фантастычныя цені.

Цяжка перадаць пачуццё, якое зведваеш, знаходзячыся над гэтым атамным чэравам, шчыльна апаэразаным тугім і масіўным карсетам з бетону і сталі. Бачыш пранізваючае наскрозь святло, і здаецца, што трапіў у дзіўную і быццам незямную прастору.

— Асабліва не хвалююцца, на рэактары як на рэактары, — сказаў мне галоўны інжынер Георгій Стралкоў. Сказаў спакойна, без малейшага хвалявання. З далейшай гутаркі з ім, начальнікам змены Генадзем Бачылам і іншымі я высветліў, што для іх рэактар гэтак жа прывычны, як, скажам, для механізатара трактар.

Асноўнае прызначэнне рэактара — правядзенне розных эксперыментаў. Вывучаюцца паводзіны матэрыялаў і цепланосбітаў у інтэнсіўных радыяцыйных палях, абпраменьваюцца біялагічныя аб'екты, паўправаднікі, металы і многае іншае.

Універсальная гама-ўстаноўка — побач з рэактарам. Гэта — дзецішка смелых навуковых і тэхнічных пошукаў вялікай колькасці вучоных і супрацоўнікаў інстытута. Устаноўка дала магчымасць паставіць ядзерную энергетыку на службу народнай гаспадарцы рэспублікі. Вельмі эфектыўна крыніца гамы-прамяняў выкарыстоўваюцца для патрэб дыягностыкі і лячэння, для прамысловай стэрэлізацыі медыцынскіх матэрыялаў і інструментаў, для мадыфікацыі матэрыялаў. Гама-прамень далі значны эффект у захаванні прадуктаў сельскай гаспадаркі, павелічэнні ўраджайнасці многіх культур за кошт перадпасяўнога абпраменьвання. У многіх калгасах і саўгасах Астравецкага, Уздзенскага, Стаўбцоўскага, Пухавіцкага раёнаў даўно пераканаліся, што абпраменьванне насення — перспектывны аграпрыём.

У светлай аператарнай гарачых камер матэрыялазнаўчай лабараторыі ад матэрыялаў, што абпраменьваліся ў рэактары, нас адзялялі масіўныя сцены і шматслойнае шкло. Тэхнік Мікалай Міхалевіч, аператар Анатоль Струганаў, кіраўнік работ Генадзь Фядулаў вялі работу ў лічбавых сантыметрах ад радыеактыўных прадметаў. З дапамогай механічных рук-маніпулятараў у герметычна зачыненых камерах яны распілоўвалі кавалачкі металу, апрацоўвалі іх на станках, пераносілі з адной камеры ў другую.

Прызнаюся, што на рэактары, універсальнай гама-ўстаноўцы і ў іншых лабараторыях мяне не пакідалі апасенні: як-ні-як — побач атам! Зараз я магу з усёй упэўненасцю сказаць, што ні так званым асколкам дзялення ядраў, ні радыеактыўным прымесям у рабочыя памяшканні і навакольнае асяроддзе выхаду няма: спецслужба радыяцыйнай бяспекі дзейнічае тут надзейна. І «абмацаваючы» нас, пазапланавых экскурсантаў, дазіметрычны прыборы ўсюды наказвалі нуль.

Дзесяць гадоў існуе Інстытут ядзернай энергетыкі АН БССР. Гэта адзіны ў рэспубліцы цэнтр навуковай думкі, пошукаў і практычных спраў па авалоданню чалавекам гіганцкай сілы атама. Яго вучоным і супрацоўнікам ўнеслі вялікі ўклад у развіццё ядзернай энергетыкі і ўкараненне яе ў народную гаспадарку. Значна ўзбагацілі навуку пошукі і навуковыя работы ўдзельніка будаўніцтва і пуску першай у свеце атамнай электрастанцыі, лаўрэата Ленінскай прэміі, цяпер дырэктара інстытута А. Красіна, намесніка дырэктара В. Несцяранкі, стаўшага ў трыццаць сем год членам-карэспандэнтам АН БССР, аднаго са старэйшых вучоных, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР І. Саламатава, маладых супрацоўнікаў Генрыеты Нічыпар, Міхаіла Малько і многіх іншых. Усіх, розных па характару і схільнасцях, супрацоўнікаў інстытута, яднаюць смеласць думкі, шырокая ініцыятыва, упартасць у дасягненні канкрэтных вынікаў.

Вызначаючы мэты і задачы калектыву на бліжэйшыя гады, вучоны сакратар інстытута А. Дзямідовіч сказаў:

— Зараз перад ядзернай энергетыкай стаіць грандыёзная задача — стварыць магутныя атамныя электрастанцыі з рэактарамі на хуткіх нейтронах, якія забяспечваюць час падваення ядзернага гаручага за 4—5 гадоў. Інстытут займаецца гэтай праблемай на аснове новага арыгінальнага прынцыпу — выкарыстання дысацыруючага цепланосбіта ў рэактары і контуры атамнай электрастанцыі. Такі метада дасць шэраг тэхнічных і эканамічных пераваг перад іншымі спосабамі атрымання ядзернай энергіі.

Мы таксама працуем над тым, каб ядзерны рэактар змог стаць асновай для хімічнай вытворчасці, з'явіўся базай вытворчасці хімічных прадуктаў, цеплавой і электрычнай энергіі. Атам у нас — у рабочай спяцоўцы, ён служыць людзям.

Р. КАДЗЕТ.

У чацвёртым годзе пяцігодкі калектыў Бабруйскай футравай фабрыкі асвоіў 16 новых мадэлей жаночых і дзіцячых паліто, мужчынскіх куртак, галаўных убораў і каўняроў. Чатыром мадэлям галаўных убораў і пяці відам каўняроў з норак прысвоены дзяржаўны Знак якасці. Уся прадукцыя прадпрыемства карыстаецца павышаным попытам пакупнікоў.

НА ЗДЫМКАХ: работнікі фабрыкі дэманструюць галаўныя ўборы з футра.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

НАБЫТКІ АЗЯРАНЦАУ

Няспынны рост дабрабыту савецкага народа стаў сёння галоўнай прыкметай нашага жыцця. Гэты рост можна назіраць паўсюдна. Нядаўна я, напрыклад, пабываў у Азяранскім сельсавеце Жыткавіцкага раёна. Мне паведамілі, што толькі за першае паўгоддзе 1974 года мясцо-

вая сяляне набылі 6 легкавых аўтамашын, 17 матацыклаў, 37 тэлевізараў, 24 халадзільнікі, 56 веласіпедаў, 11 пральных машын.

Штогод у населеных пунктах сельсавета вырастаюць новыя дамы. Летась наваселлі справілі больш дзесятка семей. Для ўласных

збудовшчыкаў сельсавет за паўгода выдаў 600 кубаметраў лесамацэрыялаў, 24 тысячы штук цэгля, каля 2,5 тысячы лістоў шыферу, 29 гаспадарам сельсавет дапамог адрамантаваць дамы.

І. НОВІКАУ.

КРУГАГЛЯД СТУДЭНТА

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

абранай прафесіі, самаадданасць у авалоданні ёю стала першаю Усесаюзнаю алімпіяда «Студэнт і навукова-тэхнічны прагрэс», заключны этап якой прайшоў у Маскве ў канцы мінулага года. Алімпіяда пачыналася ў інстытутах і ўніверсітэтах, працягвалася на рэспубліканскіх конкурсах. Звыш 800 тысяч студэнтаў сталі яе ўдзельнікамі. Прадстаўнікі 158 вышэйшых навучальных устаноў краіны — 538 юнакоў і дзяўчат — трапілі ў Маскву. Яны павінны былі прадэманстраваць веды, глыбіню і арыгінальнасць мыслення

па біялогіі, рускай мове і літаратуры, замежнай мове, матэматыцы, хіміі, фізіцы. Пытанні, з якімі мелі справу «алімпійцы», амаль не выходзілі за межы навучальных праграм, але патрабавалі творчага падыходу. Таму была і радасць смелых рашэнняў, і горыч няўдач.

Агульнакамандную перамогу атрымала зборная Масквы. Беларускія студэнты занялі другое каманднае месца па замежнай мове. Пераможцамі сталі чацвёртакурснік Мінскага медыцынскага інстытута Саша Хапалюк (нямецкая мова), пяцікурсніца Мінскага педагагічнага інстытута замежных моў Марына Чарнушчанка (англійская мова) і чацвёртакурсніца гэтага ж інстытута Вера Савіч (французская мова). Прыз газеты «Комсомольская правда» — за лепшую пастаноўку навукова-тэхнічнай творчасці студэнтаў і актыўны ўдзел ва Усесаюзнай алімпіядзе — уручаны камсамольцам Мінскага радыётэхнічнага інстытута. Алімпіяда выклікала

цікавасць і энтузіязм у студэнтаў, і мяркуецца праводзіць яе ў далейшым праз кожныя два гады.

Творчыя адносіны да вучобы нязменна вядуць да навуковага пошуку. І заўважана, што студэнты, якія пачынаюць займацца самастойнымі распрацоўкамі і даследаваннямі ўжо на малодзых курсах, лепш засвойваюць абавязковую праграму, у іх хутчэй развіваюцца і арганізатарскія здольнасці. На праходзіўшым у Гродна V рэспубліканскім семінары па навукова-даследчай рабоце студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў Беларусі гаварылася, што больш за 70 працэнтаў юнакоў і дзяўчат, якія займаюцца на дэжных аддзяленнях, — члены навуковых гурткоў і таварыстваў.

Яны авалодваюць спецыяльнасцю глыбока і ґрунтоўна, свае веды, па атрыманай звычцы, будуць пастаянна папаўняць, дзяліцца імі з калегамі. І ў гэтай таварыскай творчай атмасферы проста

немагчыма будзе прамаўчаць наконт толькі што прачытанай кнігі ці адмовіцца ад білетаў у тэатр. Інтэлігентнасць, высокая культура выхоўваюцца ў чалавеку разам з душэўнай шчодрасцю і калектывізмам, высокім пачуццём абавязку і пастаянным імкненнем да самаўдасканалення.

Традыцыйнае студэнцкае брацтва — з бяссоннымі ночамі перад экзаменам і пастаяннымі жартамі, з песнямі ля турысцкага вогнішча і мазалямі ад летніх будаўнічых работ — сённяшнія юнакі і дзяўчаты імкнуцца зрабіць не ўводзінамі ў жыццё, а самім жыццём. Яны бяруцца за справу актыўна і этанакіравана. Але іх дзелавітасць — не прагматызм. Гэта патрабаванне часу і рэальна магчымасць для кожнага стаць гарманічна развітай асобай — мець глыбокія, трывалыя веды па спецыяльнасці, нястомна шукаць новае, бачыць мудрасць і прыгажосць у самых розных праявах жыцця.

У канцы снежня мінулага года адбыўся чарговы пленум Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. У яго рабоце прынялі ўдзел пасланцы грамадскіх арганізацый і творчых саюзаў — калектывных членаў-заснавальнікаў Таварыства, відныя дзеячы беларускай навукі, культуры, літаратуры, прадстаўнікі прадпрыемстваў і калгасаў, беларускай праваслаўнай царквы і рэмігранты. На пленум прыехалі нашы сябры з братніх рэспублік Прыбалтыкі, з Савецкага камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. Пленум разгледзеў работу Беларускага таварыства за мінулыя два гады, наметыў меры па далейшаму ўмацаванню культурных сувязей з беларусамі за мяжой.

АДКРЫВАЮЧЫ пленум і абвешчваючы парадак яго работы, старшыня прэзідыума Беларускага таварыства, народны артыст Савецкага Саюза Рыгор Шырма адзначыў, што разрадка міжнароднай напружанасці ў свеце стварыла спрыяльныя ўмовы для ўмацавання сувязей з нашымі землякамі за мяжой. У сваім уступным слове Р. Шырма паведаміў прысутным сумную вестку. За час, які прайшоў паміж пленумамі, перастала біцца сэрца аднаго з самых актыўных барацьбітоў за мір і прагрэс, слаўнага сына сваёй Радзімы, нашага земляка, сакратара Федэрацыі рускіх канадцаў і галоўнага рэдактара газеты «Вестник» Рыгора Раманавіча Акулевіча. Больш як пяцьдзсят год жыцця аддаў гэты мужны чалавек справе рабочага руху ў Канадзе, умацаванню сувязей нашых землякоў са сваёй сацыялістычнай Радзімай. Рыгор Шырма прапанаваў ўшанаваць памяць Р. Акулевіча мінутай маўчання. Потым прадстаўляе слова для справядлівага даклада намесніку старшыні Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом **Леаніду ПРОКШЫ**.

ШЫРОКАЕ І АДКАЗНАЕ ПОЛЕ ДЗЕЙНАСЦІ

Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом адзначыла свой дзесяцігадовы юбілей. Таварыства было створана па шматлікіх просьбах патрыятычных арганізацый суайчыннікаў, асобных землякоў за мяжой. Яго неабходнасць разумела грамадскасць рэспублікі. 28 красавіка 1964 года ў Мінску, вось у гэтай самай зале Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, сабраліся прадстаўнікі грамадскіх і культурных арганізацый рэспублікі, актывісты, якія праводзяць патрыятычную работу сярод землякоў за мяжой. На сходзе і было абвешчана аб стварэнні Таварыства, зацверджан яго статут, выбраны кіруючыя органы, прэзідыум, рэвізійная камісія, зацверджана рэдакцыйная калягія друкаванага органа Таварыства — газеты «Голас Радзімы». Новаствораную арганізацыю ўзначаліў старэйшы беларускі артыст Рыгор Шырма.

З кожным годам расце цікавасць у нашых землякоў за

мяжой да жыцця савецкіх людзей, да нашых поспехаў у прамысловасці, сельскай гаспадарцы, навукі і культуры. Мы ж ахвотна падтрымліваем сувязі з тымі беларусамі, якія любяць сваю Радзіму, ганарыцца яе дасягненнямі, сваім народам, у кім не згасла неабходнасць пастаяннай духоўнай сувязі з роднай зямлёй. Аднак мы рашуча і прынцыпова выступаем супраць тых беларусаў за мяжой, якія прапагандаюць антысавецкізм, узводзяць паклёп на сацыялістычны лад жыцця, на савецкі народ.

У статуце Таварыства асабліва ўказваецца, што мы ўсталявальваем і падтрымліваем культурныя сувязі з тымі суайчыннікамі, якія змагаюцца за мір, мірнае суіснаванне і паляпшэнне адносін паміж краінамі, дзе яны

жывуць, і Савецкім Саюзам. Ва ўмовах няспыннага росту міжнароднага аўтарытэту нашай краіны гэтыя высакародныя мэты пачынае разумець усё большая колькасць эмігрантаў.

Прайшло дзесяць год, і цяпер мы можам з упэўненасцю сказаць, што стварэнне Таварыства прынесла вялікую карысць людзям, адарваным ад роднай зямлі. Аб гэтым сведчаць шматлікія пісьмы нашых карэспандэнтаў з-за рубяжа.

«Дарагія сябры! Віншую ўсіх вас з дзесяцігоддзем існавання неацэннай і вельмі важнай для нас арганізацыі — Беларускага таварыства. Асабліва вялікую неабходнасць у ім адчуваюць тыя, хто ехаў у Канаду і Амерыку ў пошуках кавалка хлеба, таму што ў нас ніколі не хапала яго ад ураджаю да ўраджаю. Ніхто з нас не думаў, што пакідае родную вёску назаўсёды. Аднак абставіны склаліся па-іншаму, і лёс наканаваў нам жыць на чужыне. Беларускае таварыства і «Голас Радзімы» змаглі зрабіць наша існаванне больш цікавым, змястоўным. Дзякуючы вам, мы ведаем пра ўсё, што адбываецца на Радзіме, якая багачее і развіваецца год ад году. Тыя ж, хто меў магчымасць пабыць у Мінску, наведваць Таварыства і рэдакцыю, ніколі не забудуць гасціннасці і дапамогі, аказанай ва ўсім, што было патрэбна. Я гасціў у Мінску чатыры дні, і гэта былі самыя шчаслівыя і вясёлыя дні ў маім жыцці. Гардзей Бусько. ЗША».

«Мне давялося быць гідам сямі груп ад нашай газеты «Русский голос» з ЗША, — піша Іван Пацярайка. — Сябры з Таварыства і газеты аказвалі групам практычную дапамогу, вельмі добра нас сустрэкалі, наладжвалі цікавыя дыскусіі, у ходзе якіх мы атрымлівалі адказы на свае шматлікія пытанні. Беларусы наведвалі свае родныя мясціны. Усё, што мы бачылі ў БССР, нельга забыць».

«Ваши радыёперадачы мы слушаем рэгулярна, — піша Тамара Красільнікова з Бельгіі. — Яны — жывы, праўдзівы голас з Беларусі. Яны дапамагаюць нам жыць. Таварыства праяўляе клопат і аб нашых дзецях, якія нарадзіліся і растуць на чужыне. Некаторыя з іх адпачывалі ў піянерскім лагерах у Крыжоўцы. На ўсё жыццё захавалі ўдзячнасць за гэтыя светлыя

дні. Нам, старэйшым, гэта чужы і бачыць вельмі прыемна».

Работа, якую праводзяць Беларускае таварыства, «Голас Радзімы», каб нашы землякі не адчувалі сябе на чужыне самотнымі і забытымі, вельмі вялікая і разнастайная. Мы выдаём газету і брашуры, вядзем рэгулярную пераліску з патрыятычнымі арганізацыямі і асобнымі землякамі. Тым, хто прыязджае да нас у складзе турыстычных груп і па прыватных візах, імкнёмся як мага больш паказаць, раскажаць аб нашым сённяшнім жыцці. Таварыства і рэдакцыя пасылаюць за мяжу мастацкую, вучэбную і даведчую літаратуру, фотапаборкі, фотавыстаўкі, календары, грамафонныя пласцінкі і магнітафонныя запісы песень, музыкі беларускіх кампазітараў, хранікальна-дакументальныя фільмы.

Велізарнай падзеяй у жыцці суайчыннікаў Злучаных Штатаў Амерыкі з'явілася адкрыццё ў Араў-парку 1 ліпеня 1973 года помніка народнаму паэту Беларусі Янку Купалу. Помнік быў зроблены скульптарам Анатолем Анікейчыкам і адпраўлены за акіяна Таварыствам як дар нашага народа сваім землякам у Амерыцы.

Да юбілею народных паэ-

Калі сёння можна сказаць, што думкі большасці беларусаў звернуты да Радзімы, то гэта перш за ўсё трэба аднесці да перамен у міжнародным клімаце. Але немалую ролю адыграла ў гэтым пастаянная інфармацыя, якую атрымлівалі нашы землякі з Беларусі. Галоўным інфарматарам у гэтым быў і застаецца «Голас Радзімы». Адзін з вядучых напрамкаў у рабоце рэдакцыі — паказ савецкага ладу жыцця. У апошнія гады ў публікуемых на старонках газеты матэрыялах рэдакцыя раскажвала аб уваабленні ў жыццё планаў дзевятай пяцігодкі. Таварыства і рэдакцыя правялі віктарыну «Ці ведаеце вы Беларусь?», разаслалі анкеты да 10-годдзя Таварыства, аб Радзіме, па актуальных праблемах міжнароднага жыцця.

«Нам, беларусам, якія жывуць за мяжой, цікава ведаць, што адбываецца на нашай любімай Радзіме, — піша Адам Міхневіч з ЗША. — Абмен пісьмамі з роднымі — гэта добра, але газета больш падрабязна апісвае ўсё, што адбываецца там, дае ацэнку падзеям сусветнага значэння, самае галоўнае — піша праўду, якой ад буржуазнай прэсы не дачакаешся. Прывяду прыклад. У 1960 годзе мне пашчасціла пабыць у Бе-

лгарыя таварышы! Грамадскасць Беларусі даверыла Беларускаму таварыству па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом шырокае і адказнае поле дзейнасці — сець праўду аб нашай міралюбівай дзяржаве і яе вялікім народзе, які будзе камунізм, садзейнічаць ажыццяўленню Праграмы міру, прынятай XXIV з'ездам КПСС. У вырашэнні пастаўленых перад Таварыствам задач мы дабіліся ўзручальных поспехаў. Але ацэньваючы зробленае, мы павінны адшукваць дадатковыя магчымасці павышэння эфектыўнасці нашай работы, працягваючы пры гэтым ініцыятыўу і павышанае паўчэнне адказнасці за даручаную справу.

Супрацоўнікі Таварыства, рэдакцыі газеты «Голас Радзімы», педагогі і выхавальнікі піянерскіх лагераў вось ужо дванаццаць год робяць усё магчымае, каб дзецям добра адпачылі, напавіліся, як мага больш даведаліся пра жыццё савецкіх ровеснікаў, каб яны адчулі цяпло матчынай Радзімы, палюблі яе.

Экскурсіі, знаёмства з Мінскам і Брэстам, наведванне тэатраў, прамысловых прадпрыемстваў. Выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі Беларускай ССР, сустрэчы са славытымі людзьмі рэспублікі робяць знаходжанне дзяцей суайчыннікаў у піянерскім лагерах захапляючым і карысным.

Дзеці пішуць у Таварыства і ў рэдакцыю. Іх пісьмы поўныя ўдзячнасці за добра арганізаваны адпачынак, у іх уславіны аб піянерскім лагерах, аб дружбе з савецкімі піянерамі.

«У гэтым годзе, — піша Павел Дзенісен з Антверпена, — у Крыжоўцы зноў былі нашы дзеці. Бельгіяская дэлегацыя адпачыла выдатна. Беларускае тавары-

У прэзідыуме пленума.

таў Беларусі Я. Купалы і Я. Коласа ў арганізацыі суайчыннікаў і іх друкаваныя органы выслана 200 грамафонных пласцінак музычных твораў беларускіх кампазітараў па словы Я. Купалы і Я. Коласа, дзве фотавыстаўкі «90 год з дня нараджэння Я. Купалы» і «90 год з дня нараджэння Я. Коласа».

Арганізацыі, клубы, газеты і часопісы выкарысталі пасылаемыя ім выстаўкі, нарысы, падборкі, артыкулы аб Беларусі. Газеты «Вестник», «Русский голос», «Родной голос», часопіс «Патрыот» на сваіх старонках змяшчалі шмат нашых матэрыялаў аб жыцці Беларусі ў сям'і народаў СССР, аб юбілеях Я. Купалы і Я. Коласа. Некаторыя артыкулы аб Беларусі і падзеях у рэспубліцы перадрукоўваліся з газеты «Голас Радзімы» патрыятычнымі выданнямі за рубяжом.

Па нашых заяўках рэдакцыя зарубешнага радыёвяшчання Беларускага радыё накіравала ў арганізацыі суайчыннікаў каля 700 метраў магнітафонных запісаў беларускай музыкі і песень. Гэта 4 камплекты запісаў твораў сучасных беларускіх кампазітараў і паэтаў, адзін камплект гутаркі «Сённяшні і заўтрашні дзень Беларусі».

Па нашых просьбах паслана таксама больш як 60 фотавыставак, фотапаборак, фотанарысаў і асобных артыкулаў з фоталюстрацыямі, падрыхтаваных Беларускаму таварыству дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі.

Газеты ў Амерыцы (асабліва старалася «Новое русское слово») пісалі, што людзі там галадаюць. У вёсцы Рабак Слуцкага раёна я і чакаў убачыць беднасць. Зайшоў у хату да братаў Васіля і Аляксея, да сястры Талі, зазірнуў з іх дазволу ў кладокі. У кожнага ўбачыў запасы пшаніцы, жыта, шмат прадуктаў. Дык чаго пасля гэтага варта буржуазная прапаганда? З таго часу «Голас Радзімы» — мая духоўная ежа».

Аляксандр Грэскі піша з Канады, што «Голас Радзімы» чытаюць і дзеці старых эмігрантаў. «Гэта вельмі добра, што вы друкуеце для іх матэрыялы на англійскай мове. Яны таксама хочуць ведаць пра Беларусь».

З кожным годам павялічваецца колькасць суайчыннікаў, якія прыязджалі ў Беларусь з-за мяжы. За два гады рэспубліку наведвалі сотні эмігрантаў і перамешчаных асоб. Сярод іх былі дзеці суайчыннікаў, якія адпачывалі ў піянерскім лагерах, моладзь, якая рабіла паездку па лініі «Спадарожніка».

Вярнуўшыся дадому, нашы землякі выступаюць у прагрэсіўным друку, у клубах і народных дамах, перад сваімі таварышамі з расказами аб усім убачаным на Радзіме, часта паказваюць знятыя ў час падарожжа кінафільмы. Аб групах і асобных земляках мы таксама раскажваем на старонках «Голасу Радзімы», у абласных і ра-

ства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом дало магчымасць многім дзецям лепш пазнаёміцца з Савецкім Саюзам, нашай другой Радзімай, убачыць, як там людзі жывуць, працуюць і адпачываюць. Піянерскі лагер невялікі, але вельмі прыемны. Навокал лес, а ўсё роўна можна гуляць дзе ты хочаш, а ў нас у Бельгіі часта сустракаюцца плакаты: «Забаронена». Прыём піянераў быў выключны. Нашы хлопчыкі і дзяўчынкі з захапленнем глядзелі на танцы і слухалі песні. Мы таксама не адсталі ад савецкіх сяброў і ў сваю чаргу спявалі і танцавалі».

Дарагія таварышы! Грамадскасць Беларусі даверыла Беларускаму таварыству па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом шырокае і адказнае поле дзейнасці — сець праўду аб нашай міралюбівай дзяржаве і яе вялікім народзе, які будзе камунізм, садзейнічаць ажыццяўленню Праграмы міру, прынятай XXIV з'ездам КПСС. У вырашэнні пастаўленых перад Таварыствам задач мы дабіліся ўзручальных поспехаў. Але ацэньваючы зробленае, мы павінны адшукваць дадатковыя магчымасці павышэння эфектыўнасці нашай работы, працягваючы пры гэтым ініцыятыўу і павышанае паўчэнне адказнасці за даручаную справу.

Няма сумненняў ў тым, што наша грамадская арганізацыя справіцца з ускладненымі на яе задачамі.

ПОМНІЦЬ СВАІХ СЫНОЎ

КАРЫСНАЯ І ВЫСАКАРОДНАЯ РАБОТА ТАВАРЫСТВА

Віталь СМІРНОУ, старшыня прэзідыума Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі

За пяць год, якія я жыў і працаваў у Амерыцы, мне часта даводзілася сустракацца з суайчыннікамі. Лёс раскідаў іх па ўсёй гэтай вялізнай краіне. Але ўсюды, дзе жывуць землякі, жыве родная мова, жыве памяць аб нашай зямлі, жывуць людзі, якія хочуць ведаць і ведаюць аб усім, што адбываецца ў Савецкім Саюзе, у Беларусі. Адсюль, з Радзімы, яны атрымліваюць кнігі, газеты, часопісы, пісьмы, слухаюць радыёперадачы. Адным словам, падтрымліваюць духоўную сувязь з Бацькаўшчынай.

Я прымаў удзел ва ўрачыстасцях, прысвечаных 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна. На сход прыйшло больш як 400 прадстаўнікоў прагрэсіўных грамадскіх арганізацый. Людзі прыежджалі за сотні кіламетраў, не лічачыся з

часам, цяжкасцямі пераезду. На сцэне вісеў партрэт нашага правадыра, быў прэзідыум, у якім сядзелі прадстаўнікі амерыканскай грамадскасці і Савецкага пасольства. З вялікай увагай і цікавасцю слухалі ўсе расказ пра Леніна, пра Савецкую краіну і наш, савецкі, лад жыцця. На гэтым вечары выступілі самадзейныя калектывы: украінскі хор Леантовіча, танцавальны ансамбль «Юла». Без гэтага калектыву, бадай, не праходзіць ні адно мерапрыемства прагрэсіўных эмігрантаў у Злучаных Штатах. Раскідаў, беларускія, украінскія песні мы пачулі нават на Алясцы, дзе нас сустракалі маладыя хлопцы, дзеці старых эмігрантаў, апранутыя ў нацыянальныя касцюмы. Приемна, што наша музыка, нашы песні разышліся па ўсёй краіне.

Мне здаецца, што вялікай падзеяй у жыцці нашых землякоў за мяжой быў сход у Клубе старажылаў у Чыкага, дзе дэманстраваліся выстаўкі, што расказвалі аб жыцці ў Беларусі. Асаблівым поспехам карысталіся нашы сувеніры з саломкі. Напэўна, на землякоў павяяла ад іх чымсьці даўно забытым, але вельмі родным.

Сустрэчы з землякамі за мяжой яшчэ раз пераканалі мяне, што праз многія дзесяцігоддзі гэтыя людзі пранеслі сваю любоў да Радзімы, перадаюць яе, як скарб, сваім дзецям.

Беларускае таварыства, якое падтрымлівае з суайчыннікамі пастаянную сувязь, робіць карысную і высакародную справу.

Я ХАЧУ расказаць аб сваёй сустрэчы з Амерыкай, куды я і пісьменнік Андрэй Макаёнак ездзілі на адкрыццё помніка нашаму слаўтаму песняру Янку Купалу. Як жа ўсё гэта было?

«Першы савецкі паэт асталяваўся ў Амерыцы, і гэты паэт — Янка Купала». — пісала буржуазная прэса.

На адкрыццё помніка ў Араў-парк мы паехалі ўдваіх з Макаёнкам, таму што нікому з савецкай місіі дазволу на паездку амерыканскія ўлады не далі. Прызнацца, спачатку нас гэта акалічнасць нават засмуціла: першы раз у краіне, не ведаем мовы. Але так было вельмі нядоўга. За намі прыехалі землякі, мы накіраваліся ў Араў-парк і там ужо адчуваці сябе проста і спакойна, сярод добразычлівых, ветлівых людзей.

Адкрыццё помніка было надзвычай урачыстым. Пасля афі-

ЯК ГЭТА ЎСЁ БЫЛО

Анатоль АНІКЕЙЧЫК, скульптар

цыйнай часткі быў банкет. Мы ўбачылі сталы, накрытыя, быццам у нас у Беларусі, на іх нашы нацыянальныя стравы. Вечарам нас запрасілі на танцы, дзяўчаты ў нацыянальных касцюмах танцавалі «Лявоніху» і «Гапака».

Да нас падыходзілі многія. Кожны хацеў расказаць пра сябе і спытаць пра Радзіму. Усё гэта былі людзі, якіх лёс закінуў на чужыну яшчэ да Кастрычніцкай рэвалюцыі. Мяне ўразіў хударлявы, з бледным тварам чалавек. Ён падышоў да мяне, падаў паперку, на якой былі імя і год нараджэння. Бацька прывёз хлоп-

чыка ў Амерыку, калі яму было 16 год. Чалавек ні аб чым не прасіў, ён толькі хацеў, каб там, на Радзіме, успомнілі пра яго.

Мы бачылі людзей шчырых і добразычлівых, патрыётаў, для якіх няма большага шчасця, чым пачуць аднасіці, пастаянных кантактаў з Бацькаўшчынай.

ПРАЦУЕМ У САДРУЖНАСЦІ І КАНТАКЦЕ

Аляксандр МЯРКУЛАУ, прадстаўнік Савецкага камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом

Запрашэнне на пленум Беларускага таварыства мы разглядаем як вялікі гонар. Мне, напрыклад, цяжка ўявіць работу Савецкага камітэта без работы нашых братаў-беларусаў. У наш адрас часта паступаюць пісьмы з просьбамі выказаць падзяку Беларускаму таварыству за цёплы гасцінны прыём у Мінску ў час іх паездкі па Савецкаму Саюзу.

Нам прыслалі пісьмы муж і жонка Гаўрыцкія і Салаўёў з Канады. Летам усе яны гасцілі ў Беларусі і засталіся вельмі задаволенымі цёплым прыёмам беларусаў.

На старонках газеты «Голас Радзімы» часта з'яўляюцца артыкулы аб гарадах і вёсках, пакінутых суайчыннікамі шмат гадоў назад. Такія матэрыялы вельмі патрэбны землякам на чужыне, таму што няма для іх большага шчасця, чым слова пра Бацькаўшчыну.

У міжнародным становішчы наступіла пацяпленне. Яно аказвае дабратворны ўплыў на патрыятычную дзейнасць нашых землякоў, на далейшае ўмацаванне іх сувязей з роднай зямлёй.

ТУРЫСТЫ З 50 КРАІН СВЕТУ

Аляксандр ПАСЮКЕВІЧ, упраўляючы Мінскім аддзяленнем Усесаюзнага акцыянернага таварыства «Інтурыст»

Штогод наша рэспубліка прымае звыш 40 тысяч замежных турыстаў з 50 краін свету. Гэта сведчанне росту аўтары-

тэту нашай дзяржавы на міжнароднай арэне, прызнанне Праграмы міру, якая завабывае ўсё больш і больш прыхільнікаў у свеце. Сярод тых, хто прыежджае ў Беларусь, бываюць і нашы землякі-эмігранты. «Інтурыст» супрацоўнічае і з «Рускім голасом» і з Федэрацый рускіх канадцаў. Людзям, якія не бачылі родны край 50, а то і больш год, цікава ўсё. І мы імкнёмся паказаць ім і нашу вёску, і нашы новыя гарады, і прамысловасць, арганізаваць сустрэчы з цікавымі людзьмі.

Многія за час знаходжання ў Беларусі паспяваюць наведаць родныя вёскі. Уражаны ад такіх паездак заўсёды багатыя, таму што змены там адбыліся вельмі і вельмі значныя. Разам са старымі часта прыежджаюць дзеці і ўнукі. Ад іх нам таксама даводзіцца чуць многа добрага. Вярнуўшыся дадому, яны расказваюць аб усім убачаным, чым прыносяць вялікую карысць справе ўмацавання міру паміж народамі, справе збліжэння розных краін.

неўрадлівая зямля. Ды і зямлёй не назавеш пяскі і балочыстыя масівы. Неўраджай і бяшчэбца выпраўлялі людзей за акіян.

І як приемна бывае чуць водгукі гасцей-беларусаў, якія штогод з розных краін прыежджаюць у гасці да сваякоў на Брэстчыну. Не пазнаюць яны ні сваіх хат, ні вёсак, ні шырокіх палёў, што цягнуцца за вёскай. Для многіх гасцей з пагранічнага Брэста пачынаецца знаёмства з Савецкім Саюзам. Мы першымі вось ужо 12 год сустракаем дзяцей землякоў, якія прыежджаюць на адпачынак у Крыжоўку. Мы арганізуем для іх экскурсіі ў крэпасць-герой, у Белавежскую пушчу, наладжваем сустрэчы з беларускімі дзецьмі ў Палацы піянераў.

Мы радуемся, калі радуецца нашы гасці, мы ганарымся сваёй Радзімай, яе поспехамі і здзяйсненнямі.

РАДУЕМСЯ ПОСПЕХУ СУСЕДЗЯЎ

Францішак КАРЛОНАС, загадчык аддзела Літоўскага камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом

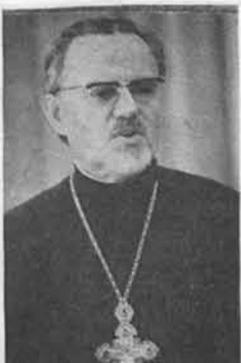

Мы радуемся за сваіх бліжэйшых суседзяў — беларусаў: першы савецкі паэт і першы савецкі трактар у Амерыцы — беларускія. Гэтыя факты яскрава сведчаць аб поспехах у сацыялістычным будаўніцтве, якіх дасягнула Беларусь, аб аўтарытэце, які яна заваявала на міжнароднай арэне.

Літоўцы і беларусы жывуць у міры і згодзе. Мы вучымся адзін у аднаго, адчуваем сяброўскую падтрымку, узаемадзейнічаем культур двух нашых народаў. У кожнага з савецкіх народаў ёсць чаму павучыцца, і мы ўсе ахвотна дзелімся сваімі здабыткамі.

У ЗГОДЗЕ З НАРОДАМ

Яўген МІСНОК, протаіерэй беларускай праваслаўнай царквы

Наша царква, жывучы ў згодзе з народам, заўсёды пад-

трымлівала ўсе мерапрыемствы ўрада, накіраваныя на ўмацаванне міру. Ні адзін кангрэс, ні адна канферэнцыя не праходзіць без удзелу рускай праваслаўнай царквы.

Толькі за апошні час я пабываў у Швейцарыі, ФРГ, Японіі, дзе на з'ездах і канферэнцыях выступаў з дакладамі ў абарону міру, супраць атамнай і вадароднай зброі.

Мінск наведваюць многія зарубежныя царкоўныя дэлегацыі. Летам мы прымалі такую дэлегацыю са Злучаных Штатаў Амерыкі. Паехалі яны ад нас з прыемнымі ўражаннямі.

Беларуская праваслаўная царква ўмацоўвае прэстыж Савецкай дзяржавы, усямерна падтрымлівае Савецкі фонд міру.

СПРАВА Ў НАС АГУЛЬНАЯ

Імант ЛЯШЫНСКІ, старшыня прэзідыума Латвійскага камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом

Латышы і беларусы — суседзі. І як добры сусед, прыежджаючы ў Мінск, я кожны раз радуюся яго новаму росквіту.

Як суседзі, мы вучымся адзін у аднаго, пераймаем вопыт у рабоце. А справа ў нас агульная: неспі адарваным ад роднай зямлі братам прадуць аб іх зямлі, пастаянна інфармаваць іх аб усіх падзеях, што адбываюцца на Радзіме.

Старая слава Беларусі — адсталая, бедная, заняўдбаная. Савецкая Беларусь — адна з перадавых рэспублік у сям'і братніх народаў. Не толькі выхадцам гэтага краю варта паглядзець на яе перараджэнне. Сюды прыежджаюць прадстаўнікі розных краін, і ўсім ім ёсць на што паглядзець. Жадаем нашым братам-беларусам далейшых поспехаў.

ГОСЦІ БРЭСТА

Мікалай ПАУЛОЎСКІ, старшыня праўлення Брэсцкага аддзялення Беларускага таварыства

З Брэсцкай вобласці многа землякоў выехала за мяжу. Не магла пракарміць іх бедная,

(Заканчэнне. Пачатак у № 49, 50 за 1974 г. і ў № 1 за 1975 г.)

Даследаванні прывялі членаў гэтай групы да цікавых навуковых вывадаў. Яны выкладзены ў кнігах Я. Каламінскага «Чалавек сярод людзей» (1970 г.) і «Псіхалогія зносінаў» (1974 г.). Напісаныя ў навукова-папулярнай форме, яны маюць вялікую практычную цікавасць для педагогаў.

Апошнія гады хутка пачалі расці групы сацыялагаў у Беларускім політэхнічным інстытуце. Тут працуюць такія вядомыя беларускія вучоныя, як З. Юк, Л. Бурко, В. Семяноў, М. Сафронаў. Супрацоўнікі груп вывучаюць праблемы жаночай працы, камуністычнага выхавання, культурна-тэхнічнага росту рабочых і служачых.

Вялікі інтарэс уяўляюць даследаванні З. Юк, якая займаецца праблемай жаночай занятасці і іншымі пытаннямі, звязанымі са становішчам жанчыны ў савецкім грамадстве. Думкаюцца, што зараз, калі па рашэнню ЮНЕСКА 1975 год аб'яўлен годам жанчыны і цікавасць да гэтых пытанняў у многім узрасла, вынікі навуковай працы З. Юк будуць мець асаблівую каштоўнасць.

Сацыялагічныя даследаванні ў Беларусі развіваюцца не толькі ў глыбіню, але і ў шырыню. Яны ўжо выйшлі за межы Мінска. Так, актывізавалі работу па сацыяльных даследаваннях кафедры некаторых абласных вышэйшых навучальных устаноў. Гэта перш за ўсё кафедры філасофіі і палітэканоміі Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ў Горках, гродзенскіх педагогічнага і сельскагаспадарчага інстытутаў, Брэсцкага педінстытута.

Сацыялагі сельскагаспадарчай, напрыклад, актыўна вывучаюць праблемы адносін калгаснікаў да працы. Іх гродзенскія калегі вядуць даследаванні па сацыяльнаму планаванню і выніках навукова-тэхнічнай рэвалюцыі на вёсцы. У Брэсце займаюцца праблемамі сацыяльнага планавання і пытаннямі сацыялогіі рэлігіі.

Беларуская сацыялогія характэрная не толькі даследчыцкай дзейнасцю навуковых устаноў. Адзін з напрамкаў яе развіцця — гэта правядзенне навуковых сацыялагічных канферэнцый, якія дапамагаюць не толькі абмену навуковымі ідэямі, выпрацоўцы методаў даследаванняў, але і паскараюць рэалізацыю ідэй, укараненне сацыялагічных вывадаў у практычную дзейнасць. Такія сустрэчы ў рэспубліцы за апошнія гады было праведзена шмат. Я пералічу толькі некаторыя тэмы. 1969 год — «Вытворчая дзейнасць жанчын і сям'я». 1970 год — «Сацыяльныя змяненні на вёсцы за гады Савецкай улады». У тым жа годзе рэспубліканскія канферэнцыі па праблемах развіцця вытворчых калектываў і псіхалогіі малых груп... Канферэнцыі праводзіліся як рэспубліканскія, але на іх прысутнічалі прадстаўнікі іншых сацыялагічных цэнтраў краіны. Амаль заўсёды пасля такіх сустрэч выходзілі кнігі, што абавязналі вопыт практычнай работы ў даным напрамку.

Нават такі беглы агляд

праблем, над вырашэннем якіх працуюць беларускія сацыялагі, дае ўяўленне аб мэтах гэтай маладой навукі. У адзіным атрадзе з прадстаўнікамі іншых галін ведаў савецкія сацыялагі спрыяюць удасканаленню ў нашым грамадстве прынцыпаў гуманізму, сцвярджаюць найбольш чалавечыя ўзаемаадносіны паміж усімі сацыяльнымі слаямі і групамі. Усе даследаванні, урэшце, накіраваны на найбольш поўнае задавальненне матэрыяльных і духоўных запатрабаванняў працоўных, дапамагаюць фарміраванню гарманічна развітай асобы. Гэтыя мэты процілеглы тым, што адстойваюць буржуазныя сацыялагі, якія паставілі сваю навуку на службу прадпрыемствам. Прадстаўнікі мноства рэакцыйных напрамкаў заходняй сацыялогіі спрабуюць апраўдаць усё ўзрастаючую эксплуатацыю рабочага класа, усялякай падтасоўкай рэчаіснасці маскіруючы драпежніцкую сутнасць манопалістычнага капіталізму.

Амаль усе навішныя буржуазныя сацыялагічныя канцэпцыі былі прааналізаваны і падвергнуты рэзкай крытыцы ў работах такіх беларускіх вучоных, як В. Боўш («Крытыка тэорыі «стадыі развіцця грамадства»), І. Пруднік («Сацыяльнае становішча сялянства ФРГ»), В. Баброўскі («Тэорыя «масавая грамадства»).

Шэраг навуковых публікацый па крытыцы буржуазнай сацыялогіі належыць і аўтару гэтага артыкула. Гэта кнігі «Банкруцтва буржуазных канцэпцый грамадства будучага» (1967 г.), «Крытыка тэорыі «адзінага індустрыяльнага грамадства» (1968 г.), «Марксісцкая ідэалогія і буржуазная дэідэалагізацыя» (1970 г.) і сумесна з В. Баброўскім — «Праблемы масавай культуры і масавых камунікацый» (1972 г.). У апошні час вельмі актыўна ўключыўся ў крытыку буржуазнай сацыялогіі І. Антановіч. У работах «Па дыктату манополій» (1973 г.), «Сацыяльная паталогія капіталізму» (1974 г.) ён расказаў савецкім чытачам аб мілітарызацыі амерыканскага грамадства, росце бюракратыі, духоўнай дэградацыі чалавека гэтага грамадства.

У палеміцы з такімі навуковымі апалагетамі капіталізму, як Р. Арон, Д. Бэл, А. Інкелес, Дж. Гелбрэйт, Г. Ліліенштэрн і іншымі, аўтары названых работ паказалі, што буржуазныя сацыялагі абсалютызуюць ролю тэхнікі, эвалюцыйных працэсаў у развіцці грамадства, недацэньваюць ролю чалавека, класаў, грамадскіх адносін у перабудове грамадства. Беларускія сацыялагі даказалі неабрунтаванасць буржуазных канцэпцый «масавай культуры» і «масавых камунікацый».

Яшчэ адзін напрамак, які беларускія сацыялагі лічаць вельмі важным у развіцці прыкладной сацыялогіі, — гэта прапаганда сацыялагічных ведаў і развіццё сацыялагічнай адукацыі. Зроблена ўжо нямаля. Кадры рыхтуюцца на аддзяленні сацыялогіі вярчэняга ўніверсітэта марксізму-ленінізму і на факультэце сацыяльнага планавання вярчэняга ўніверсітэта навукова-тэхнічнага прагрэсу Мінскага гарадскога камітэта партыі. Пачынаючы з 1969 года, курс прыкладной сацыялогіі

чытаюць на філасофскім аддзяленні Белдзяржуніверсітэта імя У. І. Леніна. Студэнты слухаюць спецыяльныя метадалогіі і метады сацыялагічных даследаванняў, матэматычных метадаў у сацыялогіі, апрацоўкі сацыялагічнай інфармацыі на ЭВМ, логіцы і метадалогіі навуковага пазнання, сацыяльнаму планаванню і прагназаванню, навуковаму кіраванню сацыяльнымі працэсамі, сацыяльных праблемах вёскі, сацыяльнай псіхалогіі, сацыялогіі сям'і, працы, сучаснай буржуазнай сацыялогіі.

Падагульняючы ўсё сказанае, можна адзначыць, што беларуская сацыялогія паспяхова завяршыла перыяд станаўлення і пошуку «ўласнага голасу». Пераадолены цяжкасці росту, сфарміраваны ўласныя кадры, станоўча вырашаны арганізацыйныя пытанні. Ужо на цяперашнім этапе мы маем моцную нацыянальную сацыялагічную школу са сваім дакладна акрэсленым кірункам, якая арганічна ўпісалася ў савецкую сацыялогію фундаментальнымі навуковымі працамі.

Выраслі не толькі кадры даследчыкаў, але і вопытныя выкладчыкі і прапагандысты сацыялогіі, што стварае магчымасць для далейшага расшырэння падрыхтоўкі сацыялагаў-прыкладнікоў. У рэспубліцы выраслі свае даследчыя цэнтры: акадэмічны, універсітэцкі, разнастайныя лабараторыі вышэйшых навучальных устаноў. Да таго ж усё больш сацыялагічных службаў з'яўляецца непазрэдна на буйных прадпрыемствах.

Нарэшце, беларуская сацыялогія заявіла аб сабе і на міжнароднай арэне: пачынаючы з IV Міжнароднага сацыялагічнага кангрэса, што адбыўся ў 1959 годзе ў Італіі, мы пастаянна прысутнічаем на ўсіх падобных сусветных форумах сацыялагаў, а ў апошнія гады паспяхова выступаем на іх з навуковымі дакладамі. Беларускія сацыялагі наладзілі асабістыя кантакты з многімі зарубежнымі калегамі, асабліва з вучонымі сацыялістычных краін і Злучаных Штатаў Амерыкі.

У бліжэйшай перспектыве мы намячам значна расшырыць свае даследаванні. Для гэтага плануецца працягнуць даследаванні на больш высокім узроўні, распачаць аналіз новых праблем, якія вылучае дыялектыка развіцця нашага грамадства. Назаву толькі некалькі з гэтых задач. Мы мяркуем, напрыклад, усебакова вывучыць магчымасці кіравання сацыяльнымі працэсамі, ролю вытворчага калектыву ў развіцці асобы, сацыяльныя змены ў вёсцы, сацыялістычны спосаб жыцця, эфектыўнасць сацыялістычнага саборніцтва. Паралельнаму вялікай ўвага будзе ўдзяляцца праблемам савецкай сям'і. Зараз ідзе гутарка аб адкрыцці ў рэспубліцы асобнага Інстытута сацыялагічных даследаванняў, які б сканцэнтравана вёў асабліва навуковыя кадры і стаў бы цэнтрам беларускай сацыялагічнай думкі. Створаны перадумовы для адкрыцця ў Белдзяржуніверсітэце факультэта сацыялогіі.

Усё гэта выведзе беларускую нацыянальную сацыялогію на яшчэ больш высокі ўзровень.

Рыгор ДАВЫДЗЮК,
доктар філасофскіх навук.

У

1975 годзе рэдакцыя прапануе чытачам шэраг нарысаў з гісторыі беларускай музыкі. Музыказнаўца, заслужаны дзеяч культуры БССР Дзмітрый ЖУРАЎЛЕЎ раскажа аб першых нацыянальных сімфанічных творах, аб тым, як загучала беларуская музыка па радзё, пазнаёміць з нараджэннем музычнай адукацыі ў рэспубліцы і г. д. Тэма першага нарыса — гісторыя стварэння оперы М. Чуркіна «Вызваленне працы».

ПЕРШАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ОПЕРА

Набліжаўся 1922 год. Першыя крокі, якія рабіла маладое беларускае мастацтва, становіліся смялейшымі. Наспеў час для буйнога твора на рэвалюцыйную тэму. Ім магла быць нават і опера, аб якой ужо даўно марыў кампазітар Мікалай Чуркін. І ён вырашае здзейсніць сваю задуму. Тым больш, што за многія гады дзейнасці ў якасці збіральніка музычнага фальклору назапасіўся багацейшай народна-песеннай матэрыял, і магчымасць выкарыстаць яго ў оперным творы была надзвычай прывабнай.

У Мсціслаўлі, дзе ў той час жыў М. Чуркін, быў нядрэнны хор, якім кампазітар кіраваў, былі і аматары-спеванкі, а некалькі музыкантаў-прафесіяналаў, што апынуліся ў горадзе з часоў грамадзянскай вайны, дазвалялі стварыць нейкае падабенства сімфанічнага аркестра. Словам, абставіны складаліся так, што Мікалаю Мікалаевічу ўрэшце вырашыў прыступіць да работы над операй. Не хапала толькі лібрэта, але яго ўзяўся напісаць работнік мясцовага аддзела народнай асветы Павел Шацкаў. У літаратуры ён не быў навічком, ядрэнна разбіраўся ў музыцы, і даволі хутка на рабочым сталі кампазітара з'явілася гатовая лібрэта оперы «Вызваленне працы».

Дзея будучай оперы адбывалася ў невялікім беларускім гарадку напярэдадні Кастрычніцкай рэвалюцыі. Лібрэтыст досыць цікава і нечакана спалучаў у сваім творы рэальныя падзеі з жыцця і барацьбы рабочага класа з рэвалюцыйнай сімволікай. Змест лібрэта быў сучасным, лаканічным і ярка перадаваў героіку першых паслярэвалюцыйных гадоў маладой Савецкай дзяржавы.

Кампазітар з натхненнем бярэцца за оперу, аднак першыя тыдні працы глыбока засмудзілі яго. Эталон свайго новага твора ён бачыў у операх Чайкоўскага, Барадзіна, Рымскага-Корсакава. Але ўсё, што ён пісаў, у параўнанні з класічнымі операмі здавалася яму амаль бездапаможным. У партыях галоўных герояў не было такой шырокай напеўнасці і эмацыянальнасці, як, скажам, у арыях Ігара альбо Канчака. Ён рабіў дзесяткі варыянтаў, адмаўляўся ад іх, пісаў нанова, але ўсё гэта было не тое.

Тады ён вырашыў узяцца за оперу інакш: спачатку напісаць усе харавыя эпізоды. І справа адразу пайшла на лад. Для большасці хораў ён выкарыстаў мелодыі народных песень, якія выдатна клаліся на тэкст лібрэта. Кампазітар паспрабаваў тое ж самае зрабіць у арыях і пераканаўся, што гэта правільны шлях. Опера ж была аб народзе, простых рабочых, іх барацьбе за свабоду, а значыць, яе трэба было пісаць менавіта ў народным духу, максімальна проста, дэмакратычнай музычнай мовай. М. Чуркін зразу меў прычыну сваіх першых няўдач. У лібрэта гаворка ішла аб сучаснасці, аб рэвалюцыйных падзеях, яно было напісана энергічнай мовай, далёкай ад старых оперных штампаў, і таму патрабавала зусім новага музычнага вырашэння. Ад пераймання Чайкоўскага ці Барадзіна трэба было адмовіцца, і прышоўшы да гэтай думкі, кампазітар адразу адчуў сябе больш упэўнена.

Пачаў ён з адмоўных герояў. У лібрэта быў парадыйны вобраз свяшчэнніка, і калі кампазітар пачаў працаваць над музыкай гэтага персанажа, перад яго позіраем адзін за адным узніклі вобразы тых царкоўнікаў, ад якіх у свой час ён шмат нацярапеўся. Узяўшы ад кожнага з іх што-небудзь найбольш характэрнае, кампазітар здолеў стварыць збіральны музычны вобраз, надаць яму сатырычнае гучанне. Аднойчы на занятках хору Мікалай Мікалаевіч праспяваў пад уласны акампамент асобныя месцы гэтай партыі, і харысты сустрэлі іх рогатам.

ЗАМЕСТ ФАРБЫ МЕТАЛІЧНАЯ СТРУЖКА

Гэтае пано ў бачыў на Бабруйскай заводзе трактарных аргатаў. Прыгледзеўшыся, быў уражаны: усё пано сабра-на з металічнай стружкі, той самай, якая застаецца пасля апрацоўкі дэталей на такарным або фрэзерным станку.

У той жа дзень я пазнаёміўся з аўтарам незвычайнага твора — Уладзімірам Гарохам. Дома ў яго шмат работ: партрэты, эцюды, пейзажы. Малюе з таго часу, «як сябе памятае». Мяне зацікавіў адзін партрэт.

— Гэта копія, — расказаў Уладзімір. — Калі служыў у групе савецкіх войск у Германіі, у Патсдаме, убачыў Вальтэра Ульбрыхта. Рашыў намалюваць яго партрэт па памяці і фатаграфіі. Працаваў доўга. Хацелася перадаць незвычайную дабрату гэтага чалавека, якая ўзрушыла мяне. Партрэт спадабаўся маім таварышам. Рашылі паслаць яго ў падарунак Вальтэру Ульбрыхту да дня яго нараджэння.

А неўзабаве У. Гарох атрымаў бандэроль. У ёй былі аль-

бом рэпрадукцый Дрэздэнскай карціннай галерэі і пісьмо. Першы сакратар ЦК Сацыялістычнай адзінай партыі Германіі Вальтэр Ульбрыхт сардэчна дзякаваў савецкаму салдату за падарунак.

...Уладзімір павольна гартае альбом. Потым вымае амаль гатовае пано з металічнай стружкі. Як і ўсе мастакі, Валодзя не любіць паказваць незакончаную работу. Але гэту чамусьці паказаў. Называецца яна «Шлях да зорак».

У хуткім часе ў мяне адбылася яшчэ адна сустрэча з сямідзесяцілетнім мастаком — на рэспубліканскай выстаўцы выяўленчага мастацтва самадзейных аўтараў у мінскім Палацы мастацтваў. Узняўшыся па прыступках, яшчэ здалёк убачыў партрэт Леніна. Ён партрэта стаялі два хлопцы і аб нечым гутарылі.

Я падшоў да століка з кнігай водгукаў, разгарнуў яе. На першай старонцы прачытаў: «...Асабліва спадабаўся партрэт Леніна работы У. Гароха».

В. ДРАЗДОУ.

У Гомелі ў мікрараёне Фестывальны адкрыўся Палац культуры хімічнага завода імя 50-годдзя СССР. Прыцягвае ўвагу вялікая тэатральная зала на 800 месцаў. Малая лекцыйная зала разлічана на 400 месцаў. Есць і прыгожая гасціная для наведвальнікаў. На трэцім паверсе — прасторная танцавальная зала з эстрадай. У бібліятэцы з кнігасховішчам утрымліваецца 500 тысяч тамоў.

НА ЗДЫМКУ: новы Палац культуры.

Мэта была дасягнута — музыка выклікала менавіта тыя эмоцыі, якіх ён дабіваўся.

Лёгка далася кампазітару і партыя прыстава. Тут прабразам паслужыў ашмянскі прыстаў, да якога шмат гадоў назад Мікалай Чуркін вымушаны быў звярнуцца за дазвалам на збор у павеце народных песень. Прыстаў паглядзеў на фалькларыста заплыўшымі вочкамі і спытаўся: «На якога д'ябла патрэбна мужыцкая музыка?» А потым нечакана прапанаваў сам напець «хоць сто песень». Услед за гэтым ён абдаў Мікалая Мікалаевіча сівушным перагарам і фальшывым басам зацягнуў «Вочы чорныя». Такім і з'явіўся оперны прыстаў на старонках клавіра: лейтматывам для яго паслужылі спецыяльна шаржыраваныя кампазітарам інтанацыі «Вачэй чорных».

Лёд быў зламаны, і праца пайшла хутчэй і лягчэй. Пачалі вырысоўвацца з таропкіх накідаў тэмы галоўных персанажаў будучай оперы — рабочага Антропава і работніцы Дэмасавай. Вобраз першага асацыяваўся ў Чуркіна з вобразам яго даўняга сябра, нязменнага старасты рабочага музычнага гуртка, якім некалі кіраваў кампазітар. Для яго партыі ён узяў шырокую напеўную рускую тэму, прыдаючы ёй па меры развіцця характар то стрымана-суровы, то імклівы, то ўзвышана-патэтычны. Партыя Дэмасавай была напісана ў светлых лірычных тонах, і толькі ў асобных месцах яна напам'яла іскрыстым гумарам альбо музыка яе станавілася напорыстай і валявой.

А як быць з сімвалічнымі вобразамі оперы? Над імі кампазітар працаваў асабліва ўпарта і нарэшце, як яму здавалася, правільна намецці іх характар. «Паднявольная праца...» Дык гэта ж беларускія народныя песні пра прыгнёт, галечу і барацьбу з панамі! Менавіта на інтанацыях такіх песень і была пабудавана музыка. Для партыі «Свабоды» аўтар выкарыстаў сплаў народных і рэвалюцыйных тэм, надаўшы ім велічна-прызыўны характар.

Шмат давялося папрацаваць Мікалаю Мікалаевічу над аркестравымі эпізодамі. Для яго гэта была першая «спроба пра» ў галіне чыста аркестравай музыкі. Кампазітар вырашыў сутыкнуць у аркестры музычныя тэмы аджыўшага мінулага і будучыні, і ён зрабіў гэта, увёўшы ў аркестравую тканіну оперы тэму «Боже, царя храни». Царскаму гімну ён супрацьпаставіў «Інтэрнацыянал» і «Марсельезу». Але ці ўдалося гэта? У клавіры атрымоўвалася быццам бы пераканаўча, а як прагучыць у аркестры? Адкаж маглі даць толькі рэпетыцыі. Неўзабаве пачаліся і яны. Тэатральнага мастака ў горадзе не было, і кампазітару самому давялося ствараць эскізы касцюмаў і маляваць дэкарацыі.

Нарэшце надыйшоў дзень прэм'еры, і аўтар оперы стаў за дырыжорскі пульт. Рэакцыя глядзельнай залы пераўзыйшла ўсе самыя смелыя спадзяванні. Неаднаразова спектакль перапыняўся бурнымі апладысмантамі, а пасля кожнай з чатырох дзей оперы бясконца выклікалі кампазітара, лібрэтыста, салістаў і ўсіх выканаўцаў. Спектакль быў з поспехам паўтораны яшчэ двойчы. Так напярэдадні пяцігоддзя Вялікага Кастрычніка нарадзілася першая ў Беларусі опера на рэвалюцыйную тэму, адна з першых у гісторыі савецкай музыкі.

А яшчэ праз два гады, ужо ў Магілёве, М. Чуркін стварае другую рэдакцыю оперы. У Магілёве опера «Вызваленне працы» была паказана ў сёму гадавіну Кастрычніцкай рэвалюцыі. На гэты раз яе пастаноўку здзейснілі рэжысёр І. Анчараў, дырыжор Я. Пеўзнер, хормайстар М. Грайко, а мастаком, як і ў мінулы раз, быў сам кампазітар.

Як і ў Мсціслаўлі, опера мела вялікі поспех у глядачоў, а магілёўская газета «Соха і молот» 13 лістапада 1924 года пісала: «9 лістапада, у нядзелю, у Магілёўскім тэатры перад сабраўшайся шматлікай публікай прайшла п'еса-опера «Вызваленне працы», якая з'яўляецца падзеяй не толькі для нашага маленькага Магілёва, але, напэўна, і для ўсяго нашага вялікага Саюза. Аўтары п'есы — Шастакоў (лібрэта) і Чуркін (музыка). Ёсць і трэці аўтар п'есы і прычым самы галоўны. Аўтар гэты — рэвалюцыя. П'еса — яе прадукт, яе стварэнне. У пралогі аўтар гаворыць: песня мая ёсць песня парываў, песня стыхі. Гэта праўда. Яна створана парывам рэвалюцыйнай нянавісці, гневу і любові, і ў гэтым яе буйное грамадскае значэнне і вялікая агітацыйная роля...»

Варта было б паставіць оперу некалькі разоў, каб даць магчымасць азнаёміцца з ёю ўсёй рабочай масе горада Магілёва...»

Дзмітрый ЖУРАУЛЕУ,
заслужаны дзеяч культуры БССР.

лектыву заводскага палаца культуры, дапамагаць ім у афармленні спектакляў. Артысты стварылі народны ўніверсітэт тэатральнага мастацтва, у якім займаюцца рабочыя, інжынеры і тэхнікі прадпрыемства.

У ВЕСЦЫ Жасціннае Лагойскага раёна пабудаваны сельская дом культуры. У ім глядзельная зала на 200 месца, бібліятэка.

Цяпер у Жасцінным рыткуюцца да раённага агляду мастацкай самадзейнасці. Па вечах гучаць беларускія народныя песні, ідуць рэпетыцыі мяцовага этнаграфічнага калектыву, выступленні якога карыстаюцца вялікім поспехам у глядачоў.

КНИГА Ю. Андрэева «Наша жыццё, наша літаратура», якая нядаўна выйшла ў выдавецтве «Советский писатель», разглядае творчасць вядомых прадстаўнікоў шматнацыянальнай савецкай літаратуры. Шмат старонак кнігі прысвечана раманам народнага пісьменніка БССР І. Мележа «Людзі на бабоцэ» і «Подвы навалніцы», а таксама апавесці В. Быкава «Дажыць да світання»

ПАУСТАГОДДЗЯ назад камсамольцы вёскі Новае Сяло Талачынскага раёна вырашылі арганізаваць першы на ўсю акругу харавы гурток. Яго ўзначаліў настаўнік Д. Касяноў.

Сёння хор калгаса імя І Мая — цікавы вакальны калектыў, у рэпертуары якога больш за 50 народных песень, твораў беларускіх кампазітараў і самадзейных аўтараў. Днямі грамадскае Талачынскага раёна ўрачыста адзначыла залаты юбілей калгаснага харавога калектыву.

КАЛЕКТЫВ Беларускага драматычнага тэатра імя Я. Коласа заключыў дагавор аб культурным шэфстве з арцанскім заводам «Чырвоны Кастрычнік». Прадугледжаны творчыя сустрэчы вядучых майстроў тэатра з рабочымі, абмеркаванне новых пастацовак. Коласаўцы будуць консультаваць удзельнікаў драматычнага ка-

У час зімовых канікул усе тэатры краіны наладжваюць дзіцячыя спектаклі і прадстаўленні. Так, купалаўцы паказвалі сёлета «Аленькую кветачку» і «Ляпці-самасокі»; артысты тэатра імя Горкага — «Алісу ў краіне цудаў», у оперным ішлі «Церам-церамок», «Доктар Айбаліт»... Праўда, гэтыя пастаноўкі ідуць не толькі зімой.

Тысячы школьнікаў бела-

рускай сталіцы і Мінскай вобласці паглядзелі за два тыдні канікул тэатралізаванае навагодняе прадстаўленне «Мы ўсе — чараўнікі» ў Палацы спорту.

НА ЗДЫМКАХ: «галоўная» ёлка рэспублікі, як звычайна, устаноўлена ў Мінскім Палацы спорту; на сцэне — героі казкі «Тры таўстунны»; у глядзельнай зале.

Фота М. ХАДАСЕВІЧА.

ПІЯНЕРСКІ ЛЕТАПІС

ЧАСОПІСУ «БЯРОЗКА» — 50 ГОД

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР беларускі рэспубліканскі часопіс «Бярозка» за плённую работу па выхаванню піянераў і школьнікаў у духу любові да сацыялістычнай Радзімы, калектывізму і павагі да працы ўзнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны».

Папярэднік сённяшняй «Бярозкі» — часопіс «Беларускі піянер» — прыйшоў да дзяцей рабочых і сялян у 1924 годзе і прынёс на сваіх старонках гарачы подых першых пяцігодкаў. Хлопчыкі і дзяўчынкі з чырвонымі гальштукімі смела браліся за важныя і часам небяспечныя справы. Яны змагаліся з кулакамі, ахоўвалі калгасны ўраджай, збіралі сродкі ў фонд пяцігодкаў, ратавалі ад холаду і голаду беспрытульных дзяцей, вучылі грамаце іншых і вучыліся самі.

Часопіс падтрымліваў сваіх юных сяброў, накіроўваў іх дзейнасць, выхоўваў і іх адданасць справе рэвалюцыі, Радзіме, партыі. Вялікая Айчынная вайна паказала, што школьнікі Краіны Саветаў верныя сваёй піянерскай клятве. Тысячы дзяцей Беларусі-партызанкі разам з дарослымі змагаліся ў радах народных мсціўцаў, а імёны піянераў-герояў Марата Казея, Валодзі Шчарбацэвіча, Зіны Партновай, Колі Гойшыка і многіх іншых сталі сімвалам самаахвярнага служэння сацыялістычнай Радзіме.

«Бярозка» і сёння пастаянна звяртаецца да неўміручага подзвігу народа ў Вялікай Айчынай вайне, уваскрашае новыя старонкі гераізму і мужнасці савецкіх людзей, расказвае пра нястомную работу атрадаў чырвоных следпытцаў, якія захоўваюць і памнажаюць слаўныя традыцыі сваіх бацькоў і дзядоў.

Галоўнае для піянераў — вучоба. Добра вучыцца, авалодаваць ведамі, каб стаць сапраўдным будаўніком камуністычнага грамадства, — такая задача стаіць перад падростаючым пакаленнем. Тэма працоўнага выхавання — адна з дамінуючых на старонках часопіса. У рэпартажах, нарысах, апавяданнях,

вершах раскрываецца прыгажосць і радасць стваральнай працы. Чытачы «Бярозкі», будучыя вучоныя і высокакваліфікаваныя рабочыя, хлебаробы і будаўнікі, урачы і настаўнікі, выхоўваюцца ў духу глыбокай павагі да чалавека-працаўніка, які стварае ўсе матэрыяльныя і духоўныя каштоўнасці.

Вялікую ўвагу часопіс удзяляе эстэтычнаму выхаванню школьнікаў. На старонках «Бярозкі» хлопчыкі і дзяўчынкі сустракаюцца з вядомымі кампазітарамі, мастакамі, адкрываюць для сябе цудоўны свет мастацтва. Гісторыя часопіса непарывна звязана з развіццём беларускай дзіцячай літаратуры. Ужо з першых нумароў, якія рэдагаваў старэйшына нашай літаратуры Уладзімір Дубоўка, часопіс узяў кірунак на прапаганду літаратуры для дзяцей. З яго старонак звярталіся да чытачоў Я. Купала, Я. Колас, К. Чорны. З публікацый у «Бярозцы» пачаў свой творчы шлях Я. Мэўр, тут развіваўся талент А. Якімовіча. А колькі цікавых твораў змясцілі ў часопісе І. Мележ, А. Вялюгін, В. Вітка, І. Навуменка, Э. Агняцет, М. Ваданосаў і многія іншыя пісьменнікі Рэдакцыя імкнецца развіваць і творчасць юных аўтараў, іх творы друкуюцца пад рубрыкай «Верасок».

Чытачы «Бярозкі» з цікавасцю знаёмяцца з раздзелам «ІКАР» («Імпульсны кароткахвалевы актыўны разведчык»), матэрыялы якога расказваюць пра навуковыя адкрыцці і тэхнічныя дасягненні, з «Таварыствам аматараў прыроды», «Школай юных футбалістаў», «Падмай — адгадай» і іншымі раздзеламі часопіса, што дапамагаюць дзецям карысна і цікава праводзіць свой вольны час.

«Бярозцы» — пяцьдзесят. Ішлі гады, мянялася назва часопіса, але заўсёды нязменна заставаўся яго ідэйны напрамак. З нумара ў нумар асвятляе ён жыццё беларускай піянерыі, заклікае юных ланіцаў быць працавітымі, мацаваць мір і дружбу дзяцей усёй планеты, выхоўвае сапраўдных грамадзян Радзімы.

ТЭМА НАРОДНАГА ПОДЗВІГУ

Для шматлікіх паклоннікаў таленту вядомага беларускага празаіка, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР Васіля Быкава мінулы год стаў адкрыццём яшчэ і Быкава-драматурга. Першымі пазнаёміліся з ім землякі пісьменніка: у Гродна, у абласным драматычным тэатры, упершыню была пастаўлена яго псіхалагічная драма «Апошні шанс». А напярэдадні Нова-

га года адбылася сустрэча з Быкавым-драматургам у Мінску; у Акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы.

П'еса працягвае галоўную для пісьменніка тэму — тэму народнага подзвігу.

— Для мяне паказ «Апошняга шанса» на купалаўскай сцэне, — сказаў В. Быкаў пасля спектакля, — падзея вельмі важная, хваляючая. У час работы калектыву над п'есай я часта бываў у тэатры. Сцэнічныя вобразы нараджаліся на маіх вачах, і я шчыра ўдзячны рэжысёру спектакля Валерыю Раўскаму, акцёрам Леаніду Рахленку, Галіне Макаравай,

Паўлу Кармуніну і іншым за выдатнае ўвасабленне галоўнай ідэі п'есы. Яе раскрыццё, эмацыянальнай напоўненасці спектакля дапамагае арганная музыка Сяргея Картэса і мастацкае афармленне, зробленае Барысам Герлаванам.

Цяпер з хваляваннем чакаю новага нараджэння сваёй першай п'есы — у Маскоўскім мастацкім тэатры. Для мяне, пісьменніка, удзельніка Вялікай Айчынай вайны, вельмі важна, што калектывы двух лепшых тэатраў краіны прысвечваюць гэты спектакль 30-годдзю Перамогі над фашызмам.

Аляксандр РАМАНЬКОЎ [злева] з трэнэрам.

Вольга КОРБУТ.

Аляксандр ГАЗАЎ.

Аляксандр КЯДЗЯРАЎ.

Віталь ПАРХІМОВІЧ.

Уладзімір ЗУБКОЎ.

Спартсменам нумар адзін мінулага года названы студэнт Беларускага дзяржаўнага інстытута фізічнай культуры, чэмпіён свету па фехтаванню Аляксандр РАМАНЬКОЎ [Мінск].

На наступных месцах па колькасці набраных ачкоў — чэмпіёны свету: гімнастка Вольга КОРБУТ [Гродна], барэц Уладзімір ЗУБКОЎ [Мінск], фехтавальшчык Віктар СІДЗЯК [Мінск], вясляр Мікалай ГАРБАЧОЎ [Рагачоў], стралкі Аляксандр КЯДЗЯРАЎ [Мінск], Аляксандр ГАЗАЎ і Віталь ПАРХІМОВІЧ [Мінск], вясляр Леанід ДЗЕРАВЯНКА [Мінск] і прызёр першынства Еўропы, чэмпіён СССР лёгкаатлет Яўген ГАЎРЫЛЕНКА [Гомель].

У вызначэнні лепшых спартсменаў года ўдзельнічалі спартыўныя журналісты газет, радыё, тэлебачання і Беларускага тэлеграфнага агенцтва.

Віктар СІДЗЯК.

Леанід ДЗЕРАВЯНКА і Мікалай ГАРБАЧОЎ.

Яўген ГАЎРЫЛЕНКА.

КЕРАМІКА НА КАНВЕЕРЫ

Гліняныя вазы і гаршчочки для кветак, збыны і графіны, міскі і кубкі — прадукцыя Радашковіцкага прамкаміна. Усе гэты прыгожыя прадметы — і форма, і колер, і размер, і малюнак — радуецца вока. Глядзіш на іх, і здаецца: гэта справа рук шматволытнага майстра, які засвоіў і развівае традыцыі не аднаго пакалення ганчароў. Якой жа нечаканасцю гучыць паведамленне дырэктара камбіната:

— У нас няма ніводнага ганчара!

...Першы ў рэспубліцы цэх глінянай пасуды, пабудаваны паўгода назад на раённым прамкамінаце, вызначаецца навейшай тэхналогіяй. Гліна, «прыпраўленая» мноствам дабавак, даводзіцца ў спецыяльных аграгатах да смятаналадобнай кансістэнцыі, працэдура, каб ні адзін каменчык не

застаўся ў ёй. Затым ланцужок раздвойваецца: больш складаныя прадметы адліваюцца ў гіпсавых формах, а простыя вырабы атрымліваюць метадам ціску пад прэсам. Затым паўфабрыкаты высушваюцца, і канвееры нясуць іх у высокатэмпературныя печы. Тут гліна ператвараецца ў кераміку, над якой амаль не ўладны час. Закончаны выгляд збыны і кубкі прымаюць пасля таго, як акнуцца ў раствор глазуры і зноў пабываюць у амаль тысячаградуснай тэмпературы.

Рухаюцца канвееры, нясуць вырабы 17 назваў ад прэсавага і ліцейнага ўчасткаў праз увесь цэх. Для канвеераў — нядаўнія школьніцы. Адны з іх прайшлі трохмесячную падрыхтоўку на Мінскім фарфаравым заводзе, другія навучаліся тут, у цэху.

Спорна ідзе справа ў работнікаў новай вытворчасці. Калектыў цэха на два месяцы раней тэрміну справіўся са сваім першым гадавым планам, адправіўшы насельніцтву прыгожай і таннай керамічнай пасуды больш чым на 70 тысяч рублёў.

Будзе пастаўлена на канвеер шмат новых вырабаў, частка з якіх у адзінкавых экзэмплярах ужо заняла месца на паліцах асартыментнага кабінета прадпрыемства. Апрача асобных прадметаў, тут прадстаўлены арыгінальныя кафейныя і іншыя наборы.

Усе выпускаемае прадпрыемствам і намечанае да вытворчасці распрацавана мастаком Аляксеем Паддубным, які прыйшоў на Радашковіцкі прамкамінат пасля заканчэння Мінскага тэатральна-мастацкага інстытута. Многімі цікавымі, арыгінальнымі знаходкамі адзначаны пачатак яго творчай дзейнасці на прадпрыемстве.

З вялікім энтузіязмам развіваюць новую вытворчасць малодыя спецыялісты — выпускнікі беларускіх політэхнічнага і тэхналагічнага інстытутаў. Уважліва вывучаюць яны вопыт аднаватных прадпрыемстваў у Арменіі і Латвіі.

В. ШАНЬКОЎ.

ГУМАР

Пакупнік. Мне падабаецца гэты сабака, але, па-мойму, у яго занадта кароткія ногі.
Прадавец. Гасподзь з вамі! Няўжо гэта кароткія ногі? Яны ж дастаюць да зямлі.

Гаспадар маленькай маладзітражкі пытаецца на бензаканлонцы:

— Які сорт масла падыдзе для майго малой?
— Рыбін тлушч, — адказвае запраўшчык.

— Прабачце, фру Андэрсан, не маглі б вы пазычыць вашу выбівалку для дываной?

— Калі ласка. Толькі муж прыйдзе з работы не раней пяці...

— Уяўляеш, Стась наехаў машынай на дзяўчыну і цяпер жэніцца на ёй!

— Калі б такое здаралася часцей, людзі б ездзілі больш акуратна.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.